mire nincs példa sem a NySz.-ban, sem Pápai Páriznál, sem újabb szótáraink ban. Pl. A' Próféta meg-jövendölte tehát azokat a' pusztúlásokat 's fogságot, mellyeket fognak szenvedni az Izráeliták, minekutánna Tiglát Piléser, 's azután pedig Salmanassár az Assyriai Királyok, *meg-hódolják* őket (IV., 594). Nem-csak azokat a' Tartományokat foglalja-el, mellyeket a' Médusok és Persák bírtak, hanem *meg* fogja *hódolni* a' kissebbik Ásiát, Syriát... (V., 463). — Ugyancsak „subigi, capi non potest" a jelentése a meghódolból képzett *meghódolhatatlan* melléknévnek: „*Meg-hódolhatatlan* vólt Faraónak kevélysége" (I., 301). — „Ez a' *meg-hódolhatatlan* kevély fejedelem az Isten' parantsolatjának újra magát ellene szegezte" (I., 320).

Ellenben *meghódolás* jelentése a mai: deditio. „Vedd-el az ajándékot tőlünk, mint a' mi *meg-hódolásunknak* világos jelét" (III., 261).

Az eredetivel, nem lévén kéznél, össze nem hasonlíthattam, de az igének és melléknevének számos helyen s következetesen a fent jelzett értelemben való használata azt mutatja, hogy nem véletlenül kerültek a szövegbe.

(Szolnok.) SZIDAROVSZKY JÁNOS.

Osztrák-magyar-franczia. Nem nagyfontosságú, a mit el akarok mondani, de nincs minden érdek nélkül. Tudjuk, hogy a franczia nyelvben van néhány magyar szó is: *hussard* (huszár), *shako* (csákó), *soutache* (sujtás), *tzigane* stb. Úgy látszik, hogy számuk egygyel szaporodott. Egy párisi újság (Le Matin) írván egy idegenről, a kivel a párisi rendőrség tolmácsai nem tudtak beszélni, így folytatja: „Comme il n'avait sur lui que 0 fr 80 en monnaie française et 12 fillers autrichiens" stb. (Minthogy nem volt nála egyéb, mint 80 cent. franczia pénzben és 12 osztrák fillér. 1911 nov. 15.)

Íme, a *fillér* szó franczia polgárjogot nyert és még hozzá határozottan osztrák pénz van vele megjelölve. Efféléhez igazán nem vagyunk hozzászokva, inkább az ellenkezőhöz (Herr Tisza angol lapokban). Ez esetben is, ha az ellenkezőt olvasnám (12 hellers hongrois = 12 magyar heller), nem lepne meg engem, a kinek Francziaországban nemcsak azt a kérdést volt alkalmam hallani, hogy van-e a magyaroknak külön nyelvük, hanem azt az állítást is, hogy a német és magyar nyelv ugyanaz.

Hogy pedig egészen pontos legyek, megjegyzem, hogy maga a kölcsönvétel nekem nem teljesen új, 8—10 évvel ezelőtt Párisban egy franczia asszony, szenvedélyes bélyeggyűjtő, ha magyar bélyegről beszélt, így jelölte meg: un timbre-poste de 10 fillers (10 filléres levélbélyeg) stb., vagyis a fillér (franczia kiejtés szerint *filèr)* szót ő is fordítás nélkül, eredetiben használta. SZIGETVÁRI IVÁN.

Várodalom és váránkozás. Lukács evangeliumának (XXI. 26) e kifejezését: „prae timore et expectatione" a MünchC. (159) így

fordítja: „a' felelmtól es a *varodalomtól*", az ÉrdyC. (105) pedig: „feelelemnek és *varankozaſ*nak myatta". A NySz.-ban egyik sincs meg. A JordC.-ben (604) már „*varaaſnak* myatta".

Szélent. A DebrC. 252. lapján (és a NySz.-ban „polyva" czímszó alatt) olvassuk: „mert valaki egieb iozagokat gwit az zent alazatoſſagnekúl igaz oliatent mikepen ha az tenerent hordozna az poluat az *zelőnt*" (Vö. *kőfalánt, esztendőnt*, MNy. VII:415). Szily Kálmán.

Láng. A *láng* szónak „flamma" jelentésén kívül más jelentése is van. A *lisztláng, lángész, lángelme* összetételekben a *láng* a kitűnőséget, kiválóságot jelenti. Hadusfalvai Spilenberg Pál: Szabad elmélkedések a' a . . . Adózás' Systémájának tökélletlenségéről (Kassa, 1790) cz. műben előfordul a *föld lángja* is. A földbecslésről írván, megemlíti, hogy egyik-másik hites ember valamely szántóföldre már messziről ezt kiáltotta: „*Ez lángja a' Földnek!* Egy hóld után 20 mérőre lehet tenni: gyakorta olvastam eggy hóldon itten húsz, és több Keresztet is" (41. l.). Jelentése: a termő föld legjava.

Trócsányi Zoltán.

Ős tős gyökeres. Kresznerics Analecta Philologicájában (M. Tud. Akadémia kézirattára) olvassuk a „tős gyökeres" kifejezésnek érdekesen megbővített alakjait (Anal. Phil. IX.), ú. m. „Többet huszonötnél *ős tős gyökeres* uri rendekből meg fogatván kegyetlenül megöletett." (Ex Epistola Georgii Rákoczy 1640. ad Portam scripta.) — „Erdélynek *régi ős tős gyükeres* Hatalmasságod uri szolgái közzül ez alázatos levelem bé nyujtó Balássi Ferenczet küldöttem bé." (Bethlen G. levele a török császárhoz. 1616.) Velledits Lajos.

NYELVTÖRTÉNETI ADATOK.

I.

Ismeretlen virágének Bashalmán.

A szentmiklósi és óvári Pongrácz-család idősb grófi ágának levéltárát Bashalmán (Szabolcs m.) rendezgetvén, a XVI. század végén és a XVII. század elején több, részben keltezett, gyakran azonban kelet nélküli tót levelet találtam, a melyeken korszerűen a cseh egyházi nyelv hatása erősen meglátszik. Kellemes volt a meglepetésem, s őszinte az örömem, midőn egy datálatlan tót feljegyzés hátlapján hat sor magyar verset találtam. Évszám híján, a nyelv s az írás alapján a XVII. század elejére tehető a versecske kora. Gr. Pongrácz Jenő úr szíves engedélyéből ismertetem e töredéket:

„Iſten welonk
Elethometh zanjad vegjed zerelmometh
Vjgazthald megh zjwemeth
Kerlek thegod azon bochaſd fwlejdben